

Partnerstvo odgojitelja i roditelja djece s teškoćama u razvoju

---

Grizelj, Nina

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:382207>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-21**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Nina Grizelj

PARTNERSTVO ODGOJITELJA I RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Završni rad

Petrinja, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Nina Grizelj

PARTNERSTVO ODGOJITELJA I RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Završni rad

Mentorica rada:
doc. dr. sc. Edita Rogulj

Sumentorica rada:
mr. Sanja Basta

Petrinja, rujan 2024.

Izjava o izvornosti završnoga rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mogega rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)

Sadržaj

UVOD	1
1. DJECA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	2
1. 1. <i>Dijete s teškoćama u razvoju u vrtićkoj skupini</i>	2
1. 2. <i>Prepoznavanje djece s poremećajima iz spektra autizma</i>	3
1. 3. <i>Prepoznavanje djece s poremećajem senzorne integracije</i>	4
2. KOMPETENTNI ODGOJITELJ I NJEGOVA ULOGA	5
3. ULOGA RODITELJA U ODGOJU DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	6
4. PARTNERSTVO ODGOJITELJA I RODITELJA	7
4. 2. <i>Komunikacija s roditeljima djece s teškoćama u razvoju</i>	9
4. 3. <i>Savjeti za uspješnu interpersonalnu komunikaciju</i>	11
4. 4. <i>Planiranje individualnih razgovora s roditeljima djeteta s teškoćama u razvoju</i>	12
5. ISTRAŽIVAČKI RAD	13
5. 1. <i>Ciljevi i problemi istraživanja</i>	13
5. 2. <i>Metodologija istraživanja</i>	13
5. 3. <i>Rezultati istraživanja i pripadajuća objašnjenja</i>	14
ZAKLJUČAK	24
LITERATURA.....	26
Prilog.....	28
Prilog 1. <i>Anketa „Partnerstvo odgojitelja i roditelja djece s teškoćama u razvoju“</i>	28
Prilog 2. <i>Komentari ispitanika</i>	32

SAŽETAK

Dobrobit djeteta predstavlja osnovni cilj suradnje roditelja i odgojitelja. Djeca s teškoćama u razvoju zahtijevaju individualizirani pristup i ulaganje većega truda i rada zbog svojih specifičnosti prema kojima se razlikuju od ostale djece urednoga razvoja. Kvalitetnoj suradnji pridonosi profesionalna kompetencija odgojitelja, njihov odnos s djecom i uspješnost u obavljanju posla. Cilj istraživanja bio je utvrditi potrebe i probleme odgojitelja koji rade s djecom s teškoćama u razvoju, a vezano za partnerstvo s roditeljima. Istraživanje je provedeno u lipnju 2024. godine, a sudjelovala su 53 odgojitelja s područja Republike Hrvatske. Podatci su prikupljeni anketnim upitnikom (Prilog 1). Istraživanje pokazuje da se polovina ispitanika osjeća nedovoljno osposobljenima za rad s djecom s teškoćama u razvoju te gotovo pola ispitanika nije imalo prilike sudjelovati na edukacijama ili radionicama vezanima za rad s djecom s teškoćama u razvoju. Gotovo 41% ispitanika nezadovoljno je razinom podrške koju dobiva u radu s djecom s teškoćama u razvoju. Većina ispitanika smatra da resursi i dostupni programi nisu dovoljni za rad s djecom s teškoćama u razvoju. Polovina ispitanih odgojitelja o djetetovom napretku i njegovim potrebama s roditeljima komunicira svaki dan. Samo je 26% ispitanika u potpunosti zadovoljno kvalitetom komunikacije s roditeljima djece s teškoćama u razvoju. Njih 34% smatra da je suradnja s roditeljima otežana jer roditelji nisu spremni saslušati i uvažiti njihove sugestije i primjedbe. Nužan preduvjet za uspješnu suradnju roditelja i odgojitelja jest razumijevanje složenosti psihosocijalnih procesa kojima su roditelji djece s teškoćama u razvoju suočeni. Većina ispitanika smatra da je potrebno poboljšati uvjete rada u predškolskim ustanovama smanjenjem broja djece po skupinama, zapošljavanjem asistenata, ali i dodatnih odgojitelja, organiziranjem korisnih edukacija i radionica te većom podrškom stručnih suradnika i službi.

Ključne riječi: *djeca s teškoćama u razvoju, komunikacija, odgojitelj, partnerstvo, roditelj*

ABSTRACT

Effective educational work implies tight cooperation between parents and preschool teacher. Children with developmental disabilities have different functional abilities, due to which they need appropriate support. Each teacher's individual competence in cooperating with parents is an important factor regarding parental cooperation. The aim of the research is to examine the assessments of educators about the involvement of families of children with developmental disabilities in kindergarten activities. The research conducted by questionnaire in June 2024 included 53 educators in the area of Republic of Croatia. The research results show that more than half of the respondents feel that they are not qualified to teach the children with developmental disability. Most teachers who teach children with developmental disabilities have not received any training in special needs education at the workplace. Almost 41% of respondents are not satisfied with the level of support for a children with special needs. The most of respondents indicated that the resources and available programs are not sufficient for working with children with developmental disabilities. Half of the respondents communicate with parents about the child's progress and needs every day. Only 26% of respondents are completely satisfied with the quality of communication with parents. 34% of them believe that cooperation with parents is difficult because the parents are not ready to listen to and accept their suggestions and remarks. The most important for successful cooperation between parents and educators are mutual understanding and respect. It was concluded that the majority of respondents believe that reducing the number of children in groups, employment more assistants and additional teachers, useful training and workshops for teachers, and greater support from specialised educational services would contribute to better partnership of preschool teachers and parents of children with developmental disabilities.

Keywords: children with developmental disabilities, cooperation, involvement, partnership, teaching

UVOD

Svako dijete zaslužuje prilike za igru i učenje u obogaćenoj sredini i pod vodstvom odraslih koji pružaju pomoć i podršku (...) (Daniels, Stafford, 2003, str. 77).

Premda je roditelj nedvojbeno najvažnija osoba u životu svakoga djeteta, i uloga odgojitelja od iznimne je važnosti. Budući da dijete u vrtiću provodi veliki dio vremena, ono se s odgojiteljem poistovjećuje, oponaša ga i sluša. Zbog toga je suradnja roditelja i odgojitelja bitna karika u razvojnome procesu djeteta. Partnerstvo odgojitelja i roditelja važan je preduvjet uspješnome odgojno-obrazovnome djelovanju odgojitelja na dijete. Dobrobit djeteta predstavlja osnovni cilj suradnje roditelja i odgojitelja. I jedan i drugi odgovorni su za dječji razvoj. Njihovim partnerstvom unaprjeđuje se kvaliteta života djeteta kako u obitelji tako i u vrtiću. Takvo partnerstvo podrazumijeva izmjenu informacija, konstruktivnu komunikaciju i dijeljenje savjeta kako bi se potaknuo djetetov cjelokupni razvoj. Djeca s teškoćama u razvoju zahtijevaju individualizirani pristup i ulaganje većega truda i rada zbog svojih specifičnosti prema kojima se razlikuju od ostale djece urednoga razvoja. Cilj je svakome djetetu, bez obzira na njegove specifičnosti, omogućiti razvoj u sredini u kojoj će se osjećati prihvaćeno, sigurno, poštovano, sretno i voljeno. Izgradnja obostranoga povjerenja i poštovanja preduvjet je razvoju uspješne suradnje.

Ovaj je rad podijeljen na pet poglavlja. U prvome poglavlju definirane su različite vrste teškoća u razvoju djece. Istaknuta je važnost ranog uočavanja problema i postavljanja dijagnoze, stoga su navedeni karakteristični simptomi za prepoznavanje dviju učestalih teškoća u razvoju – teškoće iz spektra autizma i teškoće senzorne integracije. U drugome poglavlju istaknuta je uloga odgojitelja u radu s djecom s teškoćama u razvoju te su navedene očekivane kompetencije koje odgojitelj treba imati za rad s takvom djecom. U trećemu poglavlju ističe se uloga roditelja u odgoju djece s teškoćama u razvoju. U četvrtome poglavlju definirano je partnerstvo odgojitelja i roditelja te važnost obostranoga razumijevanja i podrške. Ovo poglavlje sadrži i konkretne savjete za uspješnu interpersonalnu komunikaciju te savjete za planiranje individualnih razgovora s roditeljima djece koja imaju teškoće u razvoju. U petome poglavlju predstavljeni su rezultati istraživanja nakon provedenoga anketnoga upitnika među odgojiteljima, a vezano za njihova iskustva partnerstva i suradnje s roditeljima djece s teškoćama u razvoju.

1. DJECA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Autorica Zrilić (2011) ističe da među djecom s teškoćama u razvoju:

(...) ubrajamo djecu sa sniženim intelektualnim sposobnostima, autističnu, slijepu i slabovidnu djecu, gluhu i nagluhu, djecu s poremećajem govora, glasa i jezika, djecu s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima, djecu sa smetnjama u ponašanju, s poremećajem pažnje te djecu sa specifičnim teškoćama učenja (Zrilić, 2011, str. 7).

Rad s djecom s teškoćama u razvoju predstavlja svojevrsni izazov, stoga odgojitelji trebaju pristupiti cjeloživotnome obrazovanju i kontinuiranome praćenju stručne i znanstvene literature. Istaknuta je potreba za poznavanjem uzroka oštećenja, metodike rada u vrtiću, uporabom specifičnih pomagala te potreba za razvijenom socijalnom kompetencijom. Dobra komunikacija između odgojitelja i roditelja važna je za učinkovit i kvalitetan rad. Kako bi ta komunikacija bila na vrhunskoj razini, odgojitelj mora razumjeti djetetovu teškoću, biti empatičan i dovoljno kompetentan za rješavanje složenih situacija kojima može svjedočiti tijekom svojega rada (Zrilić, 2011). Djeca s teškoćama u razvoju teže ovladavaju odgojno-obrazovnim zadacima od djece koja takvih teškoća nemaju. Za rad s djecom s teškoćama potrebno je uložiti izniman napor i trud kako bi se odgojno-obrazovni proces prilagodio specifičnostima svakoga djeteta. Prilagođavanje specifičnostima svakoga djeteta podrazumijeva: promatranje djeteta kako bi se uvidjeli razlozi njegovih eventualnih slabijih uspjeha, uočavanje na koja poticajna sredstva reagira povoljnije te koji mu načini rada više odgovaraju (Sekulić-Majurec, 1988). Autori Allen i Schwartz (2001) navode brojna istraživanja koja svjedoče o dobrobiti rane i predškolske inkluzije djece s teškoćama u razvoju (Kostelnik, Onaga, Rhode, Whiren, 2004).

1. 1. Dijete s teškoćama u razvoju u vrtićkoj skupini

Prikupljanje podataka o svakome djetetu, a pogotovo o djetetu s teškoćama u razvoju, iznimno je važno za izgradnju što boljih odnosa i zadovoljavanje individualnih odgojno-obrazovnih potreba. Do bitnih podataka dolazi se promatranjem djeteta, slušajući ga i razgovarajući s njime, komunicirajući s članovima obitelji te savjetujući se s kolegama i stručnom službom. Ako odgojitelj u skupini ima dijete s teškoćama u razvoju, potrebno je napraviti određenu analizu. Kostelnik i sur. (2004) navode nekoliko pitanja na koje odgojitelj treba moći odgovoriti promatrajući i analizirajući dijete:

Kako dijete reagira na osjete?, Kako dijete obrađuje informacije?, Kako dijete pristupa problemima, planira i poduzima korake?, Kako dijete funkcionira na emocionalnom,

socijalnom i intelektualnom planu?, Kako dijete komunicira s drugima?, Kakvi su djetetovi interakcijski obrasci u odnosu na vršnjake i odrasle?, Što znate o djetetovom obiteljskom životu? (Kostelnik i sur., 2004, str. 16 – 17).

Djeca s teškoćama u razvoju češće imaju više problema u stvaranju samostalnosti pri osobnoj higijeni, odijevanju i hranjenju od ostale djece. Budući da su to zahtjevne i složene funkcije odgojitelji i roditelji trebaju procijeniti koje će vještine biti primarne pri ostvarivanju pojedinih ciljeva samostalnosti kod djeteta. Zadatak odgojitelja je da što više nastoji smanjiti razlike među djecom tako da planira one aktivnosti koje potiču prijateljstvo i partnerstvo među djecom. Neki od primjera koji potiču pozitivne društvene odnose su: upotreba vizualnih doživljaja, postavljanje pitanja, izmjena i zamjena vrstnoga reda i dr. Aktivno sudjelovanje u timskome radu i samostalnost dvije su osnovne sposobnosti koje omogućuju djeci uključivanje u određeni predškolski program. Odgojitelji mogu pomoći djeci koristeći se jasnim i razumljivim jezikom, točnim izgovorom, povezanošću s aktivnostima u grupi i prilagođavanjem aktivnosti pojedinoj djeci (Daniels, Stafford, 2003). Uspješan odgojitelj djece s teškoćama u razvoju trebao bi „detaljnije upoznati njihov razvoj, prilike u kojima žive, odgojne faktore kojima je dijete izloženo i sistem vrijednosti i mišljenja koje njegova neposredna okolina nastoji izgraditi u djetetu“ (Sekulić-Majurec, 1988, str. 74). Kako bi se svaki odgojitelj mogao dovoljno posvetiti djeci s teškoćama u razvoju, pa tako i ostaloj djeci, od iznimne je važnosti smanjiti broj djece u odgojno-obrazovnim skupinama te zaposliti stručne osobe koje će pružati podršku i pomoć kako djeci i njihovim roditeljima tako i odgojiteljima.

1. 2. Prepoznavanje djece s poremećajima iz spektra autizma

Djeca urednoga razvoja krajem prve godine pokazuju predmete samo zato što žele podijeliti svoj interes s nekim drugim. Kao jedan od najranijih znakova autistične smetnje javlja se izostanak zajedničkoga interesa. Autistična djeca ukazuju na neki predmet samo zato što to žele imati. U drugoj godini života djeca urednoga razvoja počinju nešto glumiti i razvijati sposobnosti za igre fantazije i „kao da“ igre. Izostanak ranog, jednostavnog, komunikativnog interesa i „kao da“ igara upućuje na poremećaj iz spektra autizma. Autistična djeca ne razumiju igre fantazije i svojim vlastitim igrama ništa ne oponašaju. Njihov način igre podrazumijeva primjerice ponavljajuće radnje poput okretanja žlice ili neprestano lupkanje s njome po stolu (Winkel, 1996). Nadalje, simptomi iz spektra autizma često se manifestiraju izostankom bliskosti s ljudima u socijalnoj interakciji, manjkom smijeha, abnormalnim očnim kontaktom te slabim ili prejakim odgovorom na senzorne podražaje.

Uobičajeni su poremećaji komunikacije i jezična usporenost, a konverzacija nema uobičajenu recipročnu razmjenu (Pospiš, 2005).

1. 3. Prepoznavanje djece s poremećajem senzorne integracije

Poremećaj senzorne integracije podrazumijeva blagi neurološki poremećaj kada „mozak ne obrađuje ili ne organizira tijekom senzornih impulsa na način koji pojedincu pruža dobru, preciznu informaciju o sebi i svom svijetu“ (Ayres, 2002, str. 83). Dijete koje izgleda dovoljno bistro, ali ne reagira dobro na zahtjeve vrtića potencijalno ima poremećaj senzorne integracije. Važno je napomenuti roditeljima da terapija može polučiti bolje rezultate ako se problem otkrije u što ranijoj životnoj dobi. Dijete s poremećajem senzorne integracije može stvoriti negativnu sliku o sebi. Potrebno mu je dati do znanja da „ljudi ne vole kada se loše ponaša, ali da to ne znači da ga nitko nikada neće voljeti“ (Ayres, 2002, str. 243). Važno je pomoći djetetu da bude zadovoljno sobom, a to se postiže emocionalnom podrškom i prihvaćanjem. Roditelji trebaju biti oslonac i pomoć kako bi dijete osjetilo razumijevanje i podršku te u konačnici bilo zadovoljno sobom. Dijete treba odrastati u dobro organiziranome okruženju, a roditelj treba osvijestiti važnost i značaj igre. Kako bi znali procijeniti što je djetetu potrebno, važno je uočiti poteškoće na vrijeme jer stručna pomoć u ranome djetinjstvu doprinosi efikasnijemu razvoju djece s problemima senzorne integracije (Ayres, 2002).

2. KOMPETENTNI ODGOJITELJ I NJEGOVA ULOGA

„Odgojitelj je neposredni suradnik u stvaranju čovjeka!“ Pierre Teilhard de Chardin (Brajša, Brajša-Žganec, Slunjski, 1999, str. 15).

Odgojitelj je značajan faktor u odgoju djece s teškoćama u razvoju jer on promatra, bilježi zapažanja i planira rad s djecom. Autorica Zrilić (2011) ističe da bi svaki odgojitelj u radu s djecom s posebnim potrebama trebao moći: uočiti i prepoznati poteškoću, temeljito proučiti dokumentaciju, pravilno pristupiti djetetu, pripremiti drugu djecu u skupini i podučiti ih kako mogu pomoći, redovito stjecati nove kompetencije i obnavljati postojeće kroz literaturu, seminare, predavanja i radionice, surađivati sa stručnjacima jednako kao i s roditeljima, razumjeti djetetove potrebe, ponašanja i njihov jezik komunikacije, stvoriti kod djeteta osjećaj pripadnosti, uočiti socijalne i emocionalne vještine, razvijati empatiju, osiguravati prilike za odgovorno ophođenje s vršnjacima i odraslima te stvarati prilike za izgradnju uspješnih odnosa (Zrilić, 2011). Brajša i sur. (1999) navode da, prema američkim psiholozima J. C. Pearsonu i B. H. Spitzbergu, postoje tri ključne komunikacijske vještine koje bi svaki odgojitelj trebao razvijati i unaprjeđivati tijekom cijeloga života: asertivnost, samootkrivanje i aktivno slušanje. Asertivna komunikacija preduvjet je suradničke komunikacije. Ona podrazumijeva iznošenje vlastitih, a ne tuđih mišljenja uz iskazivanje empatičnoga stava prema sugovorniku. Izrečene misli i tvrdnje trebaju biti nedvosmislene, jasne, cjelovite i direktne uz:

direktno i otvoreno držanje tijela, opušteni ali plašljivi tjelesni stav, spontane i prikladne geste, kontinuirani ali ne konstantni očni kontakt, reagirajući izraz lica, izbjegavanje lažno odobravajućeg i kimajućeg ponašanja, prikladno dodirivanje, izbjegavanje vokalnih pauza, mijenjanje ritma i naglašavanja, dovoljno jasno govorenje, jasno artikuliranje (Brajša i sur., 1999, str. 16).

Uspješnoj suradnji pridonosi i vještina samootkrivanja tijekom komunikacijskoga procesa. Samootkrivanje podrazumijeva razumijevanje i prihvaćanje sebe onakvima kakvi jesmo. Uz bolje razumijevanje i prihvaćanje sebe, sposobniji smo bolje slušati, razumjeti i prihvatiti druge te tako razvijati dublje i snažnije odnose s drugima (Brajša i sur., 1999).

3. ULOGA RODITELJA U ODGOJU DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Suradnja roditelja i odgojitelja bit će bolja ako u njoj sudjeluju kompetentni roditelji. Kompetentno roditeljstvo objedinjuje „razumijevanje i prihvaćanje roditeljskih uloga, razumijevanje i argumentiranje specifičnih znanja o dječjem razvoju, odgoju i obrazovanju, osobnosti i identitetu, komunikaciji i interaktivnim odnosima te primjenu tih znanja u procesu afirmativnog izgrađivanja odnosa temeljenog na povjerenju i sigurnoj privrženosti“ (Visković, 2018, str. 29). Kompetentni roditelji osjetljivi su na dječje potrebe; znaju ih prepoznati i prikladno odgovoriti na njih. Djetetu znaju osigurati kvalitetan obiteljski odgoj te razumiju važnost razvijanja partnerskih odnosa s onima koji skrbe i odgajaju njihovo dijete izvan obiteljskoga doma. „Stoga se, kao jedan od ciljeva rada s roditeljima djece, nameće potreba jačanja kompetencija roditelja za roditeljsku ulogu. Dakle, odgojitelji i učitelji su pozvani da, rabeći vlastite profesionalne kompetencije, u neposrednim kontaktima s roditeljima pridonose razvoju roditeljske kompetencije“ (Bouillet, 2010, str. 65). Proces prilagođavanja obitelji na razvojne teškoće djeteta traje neprekidno. Trenutak u kojemu roditelj postaje svjestan razvojnih teškoća, kojima je njegovo dijete izloženo, predstavlja stresan događaj s kojim se različite osobe suočavaju na različite načine.

Tjeskoba i bespomoćnost roditelja očituje se u psihičkom i socijalnom području. Javljaju se anksioznost, agresivnost, krivnja ili depresivne reakcije. Bespomoćnost se očituje u širokoj skupini interaktivnih procesa između pojedinca i njegove okoline, ali i u svakom pojedincu. (...) Tuga za izgubljenim imaginarnim (idealnim) djetetom može se manifestirati kao reakcija žalovanja u osobe koja je izgubila realnu osobu uz koju je osjećajno vezana (Bouillet, 2010, str. 67).

Poteškoće u suradnji između odgojitelja i roditelja djece s teškoćama u razvoju mogu se javiti zbog različitih čimbenika, a Bouillet navodi neke od njih:

(...) kada roditelj osjeti da se njegovi ciljevi razlikuju od odgojiteljevih, kada osjeti da odgojitelj ne poštuje njegova prava, već mu nameće svoja stajališta, mišljenja i reakcije, kada osjeti strah od promjene, kada ima izrazitu potrebu za moći i snagom pa se opire učenju, kada nema povjerenja u profesionalne kompetencije odgojitelja, kada mu se odgojitelj ne sviđa, a to ne želi otvoreno izraziti, kada ne želi promjene, kada osjeća da ga odgojitelj ne shvaća ozbiljno (umanjuje ili omalovažava njegov problem) ili kada ne može prihvatiti vlastitu emocionalnu reakciju na problem (Bouillet, 2010, str. 72).

Autori Greenspan, Wieder i Simons (2003) navode savjete roditeljima za što bolju komunikaciju i razumijevanje djeteta. Ako je dijete uznemireno, potrebno ga je utješiti opuštenim i nježnim držanjem, ritmičnim glasovima ili vizualnim kontaktom i drugim smirujućim radnjama. Potrebno je ponuditi primjerenu vrstu podražaja na koji dijete najbolje reagira i koristiti se različitim pristupima kako bi se pokazalo koji mu je pristup najugodniji. Važno je pratiti i iščitavati djetetove znakove u svim emocionalnim područjima. Pokazano zadovoljstvo i polet privući će dijete u interakciju. Potrebno je poticati dijete da napreduje u svojem razvoju tako da samo preuzima inicijativu i odgovornost za svoja ponašanja (Greenspan, Wieder, Simons 2003). Također, spomenuti autori navode stilove i radnje koje treba izbjegavati. Važno je izbjegavati prekomjerno poticanje djeteta na uključivanje u komunikaciju, kao i prekomjerno kontroliranje i rukovođenje igrom. Treba izbjegavati doslovno tumačenje djetetova ponašanje, a više pratiti njegove ideje te slijediti njegovo vodstvo. Potrebno je pokušati održati temu koju je ponudilo dijete tijekom igre ili razgovora čak i kad je ta tema nama neugodna. Ako se dijete ponaša agresivno, potrebno je postaviti granice smireno i čvrsto, opuštajući ga i regulirajući (Greenspan, Wieder, Simons 2003).

4. PARTNERSTVO ODGOJITELJA I RODITELJA

Roditelji i odgojitelji predstavljaju dva najznačajnija mikrosustava važna za razvoj djeteta kao pojedinca. Autorica Ljubetić (2014) definira partnerstvo kao:

najvišu razinu suradničkih odnosa pojedinaca iz obiteljske zajednice (najčešće roditelji i/ili staratelji) i vrtića/škole (najčešće odgojitelji/učitelji i stručni suradnici) usmjerenih na postizanje zajedničkog cilja (dobrobit djeteta), a koji se odvijaju u određenom kontekstu (vrtić/škola koju dijete pohađa) i imaju određeno vrijeme trajanja – najčešće za boravka djeteta u odgojno-obrazovnoj ustanovi (Ljubetić, 2014, str. 4).

Preduvjeti za postizanje kvalitetnoga partnerskog odnosa obostrano su poštivanje i uvažavanje, povjerenje i pomaganje, ravnopravnost, poštivanje etičkih načela, otvorena i učinkovita međuljudska komunikacija, fleksibilnost, aktivno slušanje i dijeljenje informacija, odgovornost „te želja, energija i vrijeme sudionika uloženi u postizanje zajedničkog cilja“ (Ljubetić, 2014, str. 5). Cilj partnerske suradnje je pružanje maksimalne potpore jednih drugima u svrhu dostizanja onih ciljeva koji su u djetetovu najboljem interesu. Negativan utjecaj na suradnju imaju mnogobrojni činitelji kao što su veliki broj osoba/stručnjaka s kojima su roditelji prisiljeni surađivati, česta ponavljanja istih podataka o djetetu i obitelji te

negativno iskustvo stečeno u prethodnim suradnjama. Važno mjesto u suradnji ima osposobljavanje roditelja za bolju komunikaciju, a to se postiže neposrednim primjerom naše komunikacije te poticanjem na stvaranje povoljnoga okružja i pozitivne obiteljske klime (Kiš-Glavaš, Fulgosi-Masnjak, 2003). Odgojitelj se tijekom svojega rada može susresti s tzv. *rizičnim obiteljima* koje Bouillet definira kao obitelji koje „ne uspijevaju osigurati zadovoljavajuću brigu za fizičko i psihičko zdravlje djeteta, ne pridonose dovoljno razvoju njegovih intelektualnih i ponašajnih kapaciteta, ne potiču razvoj njegove moralnosti i sposobnosti, čime umanjuju mogućnost postizanja osobnog zadovoljstva djeteta i drugih ciljeva roditeljskog odgoja“ (Bouillet, 2010, str. 70). Roditelji su važan izvor informacija o djetetovu razvoju. „Takve se informacije mogu svrstati u dvije široke kategorije: opise koji se odnose na prikazivanje djetetovih sposobnosti i vještina bez davanja procjena; te ocjene koje se odnose na prosudbe, mišljenja i vrednovanja djetetova razvojnog statusa“ (Glascoe, 2002, str. 113). Partnerski odnosi stvaraju se obostranim prenošenjem informacija koje su važne za dobrobit djeteta. Važno je stvoriti prijateljsko okruženje u kojemu će se roditelji osjećati ugodno. Dobrobiti djeteta doprinosi jačanje pozitivnih odnosa s roditeljima, uključivanje roditelja u proces odlučivanja o njihovu djetetu, omogućavanje roditeljima prisutnost u skupini i poticanje njihova dragovoljnoga sudjelovanja u zajedničkim aktivnostima, razmjenu informacija i ideja između roditelja i odgojitelja (Kostelnik i sur., 2004). Davis (1998) prema Bouillet (2010) navodi da kvalitetna suradnja roditelja i odgojitelja podrazumijeva odnos koji uključuje „blisku suradnju, zajedničke ciljeve, komplementarnost u znanju, međusobno poštovanje, dogovaranje, otvoreno komuniciranje, iskrenost i fleksibilnost“ (Bouillet, 2010, str. 71).

4. 1. Oblici suradnje

Različiti oblici formalne suradnje podrazumijevaju: individualne razgovore; kutić za roditelje; druženje roditelja, djece i odgojitelja te komunikacijski roditeljski sastanak (Glušćić, Pustaj, 2008). Individualni razgovor je sastanak između roditelja i odgojitelja ili stručnoga suradnika. Odgojitelj ili roditelj može potaknuti individualni razgovor ako uoči određeno stanje djeteta ili uvidi neki problem. Razgovor bi trebao biti na profesionalnoj razini, ali opušten, unaprijed najavljen kako bi se odgojitelj mogao na vrijeme pripremiti. Odgojitelj može zatražiti podršku stručne službe ako smatra da nije dovoljno kompetentan u određenim segmentima za rješavanje problema. Razgovor je oblik partnerske suradnje koji pomaže odgojitelju u pronalaženju prikladnih aktivnosti prilagođenih djetetovim individualnim potrebama te pomaže roditelju da se nosi s djetetovim potrebama kod kuće.

Od velike je koristi održavanje individualnih sastanaka najmanje jednom mjesečno. Kutić za roditelje još je jedan oblik suradnje s roditeljima. To je prostor koji se nalazi ispred svake sobe dnevnoga boravka, a sadrži pisane obavijesti, izvješća o važnim događajima u skupini te prijedloge roditelja za što kvalitetniji odgojno-obrazovni proces. Druženje roditelja, djece i odgojitelja može se provoditi kroz različite radionice koje se najčešće organiziraju prigodom obilježavanja blagdana. Radionice su sastanci na kojima roditelji zajedno sa svojom djecom i ostalim roditeljima iz skupine rade na nekakvim konkretnim zadacima, primjerice izradi prigodnih predmeta ili igračaka. Odgojitelj treba dobro osmisliti svrhu, cilj i tijek same radionice. Važno je pripremiti mnoštvo različitih materijala i jasno objasniti što se očekuje od roditelja, a što od djeteta kako bi vrijeme provedeno tijekom radionice bilo što bolje iskorišteno. Djeca su ponosna kada su roditelji uz njih, stoga ovakav oblik druženja pozitivno djeluje na djecu. Komunikacijski roditeljski sastanak najčešći je oblik suradnje roditelja i odgojitelja koji se održava tri do četiri puta godišnje, ovisno o potrebama roditelja i odgojitelja. Na tim sastancima raspravlja se o dosadašnjim temama u skupini, o ponašanju u određenim situacijama te o rješavanju sukoba i sl. Ovakav oblik sastanka roditeljima može biti koristan kako bi s drugim roditeljima izmijenili svoja iskustva te naučili neke nove pristupe u odgoju (Gluščić, Pustaj, 2008). Razgovor pri dolasku i odlasku roditelja iz vrtića neformalan je oblik suradnje, ali dobra je prilika za izvješćivanje roditelja o dnevnim aktivnostima djeteta, njegovim uspjesima, eventualnim problemima ili sastancima i dogovorima. Kratke pisane poruke od iznimne su važnosti kada odgojitelj radi s djetetom na razvijanju pojedine aktivnosti te je potrebno da i roditelj kod kuće potiče tu aktivnost. Oglasna ploča i glasila sadrže jednostavne informacije, važne za sažeti pregled trenutnih događanja u grupi i vrtiću ili sadrže obavijesti o provedenim aktivnostima i događajima u vrtiću (Daniels, Stafford, 2003).

4. 2. Komunikacija s roditeljima djece s teškoćama u razvoju

Roditelj očekuje jasne informacije o djetetovoj teškoći. Odgojitelj treba izbjegavati medicinske i pedagoške pojmove kako bi roditelj u potpunosti razumio posredovane informacije. Neki će roditelji možda željeti određene informacije slušati više puta, i to na različite načine, stoga se odgojitelj treba moći prilagoditi potrebama roditelja i imati strpljenja. Budući da su roditelji najvažniji djetetovi odgojitelji i prvi izvori informacija o djetetovom zdravlju, zdravstvenim pregledima i rezultatima, važno ih je neprestano slušati, a u tome bitnu ulogu imaju strategije komuniciranja (Daniels, Stafford, 2003). Autorice Milanović, Bašić, Dragojević, Gabelica Šupljika, Jaman Čuveljak, Jukić Lušić, Modrić, Pleša,

Profaca, Rajković, Starc, Šaravanja, Šarić, Žižak (2014) navode konkretne primjere komunikacije s roditeljima djece s teškoćama u razvoju. Tijekom svakodnevne komunikacije s roditeljem djeteta koje ima neki oblik teškoće u razvoju odgojitelj mora imati na umu što roditelj od njega želi čuti o svojem djetetu. Važno je uvijek pronaći naizgled beznačajne, ali dobre i prihvatljive obrasce ponašanja i predstaviti ih roditeljima. Primjerice: „Sve je pojeo; strpljivo se igrao s kockicama; nacrtao zanimljiv crtež; bio je duhovit (šalu obvezno ispričati čitavu); posebno temeljito oprao ruke; pažljivo slušao priču; zvonko se smijao; točno, lijepo pjevao“ (Milanović i sur. 2014, str. 110). Odgojitelj treba pomno promatrati, pamtit i predstaviti roditelju one djetetove postupke na koje je roditelj upozorio da bi se mogle pojaviti. Primjerice: „Čitav dan je brižljivo čuvao svoju igračku, baš onako kako ste rekli; Dobro ste me upozorili da će danas biti pospan, već ujutro je tražio ležaljku“ (Milanović i sur. 2014, str. 110). Odgojitelj tumači i objašnjava roditelju način na koji je uspješno riješio neki sukob ili nesporazum s djetetom; razgovarao s njim ili uspio pronaći put u njegov unutarnji svijet uz pomoć igre, crteža i sl. Također, odgojitelj treba biti spreman razumjeti roditelja koji ne prihvaća, ne prepoznaje ili ne doživljava emocionalnu podlogu problema svojega djeteta tako kako to doživljava odgojitelj. U takvim situacijama odgojitelj ne smije optuživati i čuditi se, nego na prikladan način tumačiti i objašnjavati. Tumačenje uvijek započinje objašnjavanjem očekivanih psihofizičkih karakteristika prikladnih za određenu djetetovu dob kako bi se došlo do konkretnoga simptoma koji je izraženiji negoli kod druge djece (Milanović i sur., 2014). U svrhu traženja novih informacija i pojašnjavanja određenih problema, predlaže se postavljanje pitanja otvorenoga tipa jer ona potiču obuhvatniji odgovor, npr. „Što izaziva Vaše dijete? Što usrećuje Vaše dijete?“ (Daniels, Stafford, 2003, str. 21). Razumijevanje i pojašnjavanje podrazumijeva komentare pomoću kojih odgojitelj roditeljima pokazuje da razumije i poštuje određene probleme te da ih može dodatno pojasniti. Odgojitelj pomaže roditelju sagledati situaciju iz drugoga gledišta, npr. „Kad roditelji neko ponašanje svojega djeteta opisuju kao teško, odgojitelj mu može pomoći tako da ga uvjeri da dijete nema poteškoću nego jednostavno ne može do kraja izvršiti zadatak“ (Daniels, Stafford, 2003, str. 21). Precizno i jasno komuniciranje zahtijeva potpunu pozornost svih sudionika u komunikaciji. Slušanje je složen komunikacijski proces jer zahtijeva osjetljivost na poruku, spremnost na razumijevanje poruke te zauzimanje stava. Prema riječima Jeana de La Bruyera: „Nije veliki govornik onaj tko rado govori sam, nego onaj s kime drugi rado govore. Ljudi pak rado razgovaraju s onima koji umiju slušati“ (Kovpak, Kamenukin, 2013, str. 104). Slušanje podrazumijeva praćenje i pravilno tumačenje jezične sastavnice poruke i njezinih nejezičnih znakova s ciljem da se dobije uputa, upoznaju osjećaji drugoga, prikupe podatci,

bolje razumiju drugi, da se riješe problemi ili izrazi podrška drugome. U aktivnome slušanju važnu ulogu ima povratna informacija. Roditelja treba pitati želi li naše mišljenje te sukladno odgovoru prilagoditi način komunikacije. Kako bi se smanjilo nerazumijevanje i poboljšala uspješnost komunikacije, potrebno je ponavljanje i parafraziranje primljene poruke, poticanje dodatnih komentara i pojašnjenja u svrhu boljega razumijevanja i potvrđivanja poruke (Brajša i sur., 1999). Autori Brajša i sur. (1999, str. 18) navode deset pretpostavaka kvalitetnoga slušanja: „Zašutjeti kada drugi počne govoriti! Djelovati umirujuće na onoga koji govori! Pokazivati znatiželju! Koncentrirati se na sadržaj! Pogled usmjeriti na sugovornika! Strpljivo slušati! Kontrolirati svoje emocije! Mirno primati kritiku! Zainteresirano pitati! I opet zašutjeti kada drugi ponovno počne govoriti!“

4. 3. Savjeti za uspješnu interpersonalnu komunikaciju

Odgovitelj svakodnevno komunicira s različitim ciljnim skupinama – dijete, roditelji, stručni suradnici. Komunikacija s različitim strukturama zahtijeva drugačiji pristup, stoga odgojitelj mora prilagođavati svoj način komunikacije ovisno o primatelju u procesu komunikacije. To zahtijeva dodatne kompetencije i vještine koje se trebaju razvijati i usavršavati već od prvih dana školovanja (Rogulj, 2018). „Dobro razvijene komunikacijske kompetencije odgojitelju daju priliku da ostvari kvalitetniju suradnju s roditeljima bez obzira na roditeljske komunikacijske kompetencije“ (Rogulj, 2018, str. 125).

Brajša (2000) izdvaja savjete za uspješnu interpersonalnu komunikaciju kako bi se poboljšali suradnički odnosi između svih sudionika uključenih u komunikacijski proces. Informacije se prenose tako da se jasno navedu svi podaci koje smatramo značajnima. Detalji i digresije su prihvatljivi ako ne odstupaju previše od glavne teme. Sve ono što smatramo da se podrazumijeva vrlo lako postaje ono što se ne razumije. Ako se nešto podrazumijeva nama, ne znači da se podrazumijeva i drugoj osobi. Od iznimne je važnosti biti posvećen osobi koja nam se obraća te ju aktivno slušati. U komunikacijskome procesu potpuno je nepotrebno nametanje svojih mišljenja i uvjerenja ako ih osoba nije zatražila čuti. Postavljanjem pitanja otklanjamo sumnje, razrješavamo ono što nam je nerazumljivo, ali i pokazujemo sugovorniku da smo aktivni slušači. Kultura komuniciranja podrazumijeva poštivanje sugovornika pozornim slušanjem bez upadanja u riječ. Potrebno je pospješiti asertivnu komunikaciju koristeći „Ja“ poruke. Komunikacija pomoću „Ja“ poruka služi iskazivanju vlastitih opažanja, iskustava, misli, doživljaja, stavova itd. Takve poruke odnose se na nas same te potiču i sugovornika na njihovo korištenje. Mnogi ih izbjegavaju jer ne žele otkriti sebe niti se približiti sugovorniku. Komunikacija „Ti“ porukama nudi gotova rješenja, a koristi se pri

vrijeđanju, napadanju, osuđivanju, prozivanju itd. Takva komunikacija otežava iskren i otvoren razgovor te stvara ugođaj obrane i napada. „Mi“ poruke jačaju vlastiti položaj ili prikrivaju vlastito mišljenje. Koristeći ih, nastojimo na druge utjecati neizravno smanjujući ili čak otklanjajući vlastitu odgovornost u odnosu na sadržaj o kojemu komuniciramo. Bezlične poruke omogućavaju potpuno isključivanje sebe i vlastite odgovornosti za ono što se komunicira (Brajša, 2000). Četiri vrste aktivnih reakcija u komunikaciji koje osiguravaju refleksivno slušanje su: propitivanje, preformuliranje sadržaja, održavanje osjećaja, rezimiranje. Propitivanjem tražimo od sugovornika da nam detaljnije objasni ono što je rekao. Na taj se način sugovorniku pokazuje interes za iskazano. Parafraziranjem ili preformuliranjem sadržaja provjeravamo jesmo li ispravno shvatili poruku. Tako sugovorniku pokazujemo interes za izgovoreno, ali i potvrđujemo razumijevanje. Održavanje osjećaja podrazumijeva pravilno utvrđivanje emocionalnoga stanja sugovornika. Prilikom uznemirenosti sugovornika može se postaviti pitanje: „Čini mi se da Vas nešto uznemiruje...“ Tako sugovornik može bolje osvijestiti svoje stanje i njegove uzroke. Rezimiranjem zaključujemo i iznosimo osnovne ideje sugovornika (Kovpak, Kamenukin, 2013).

4. 4. Planiranje individualnih razgovora s roditeljima djeteta s teškoćama u razvoju

Rad s djecom s teškoćama u razvoju vrlo je osjetljiv i emocionalno slojevit posao. Komunikacija s njihovim roditeljima iziskuje puno senzibiliteta i emocionalne pismenosti, znanja i vještina. Prije svakih individualnih konzultacija s roditeljima potrebno je proučiti podatke o djetetu, promisliti o organizacijskim uvjetima i vlastitim kompetencijama. Roditeljima treba posvetiti dovoljno vremena. Važno je uvidjeti za što je sposoban odgojitelj, a za što mu je potrebna pomoć stručnih suradnika. Odgojitelj može usmjeriti roditelja na članove stručne službe koji imaju više iskustva s djecom s teškoćama u razvoju. Od suštinske je važnosti prikupljanje informacija o djetetovoj teškoći koje će pomoći u stvaranju cjelokupne slike o djetetu. Autorica Milanović i sur. (2014) predlažu procesno orijentirani sustav praćenja djeteta. Tijekom određenoga razdoblja u različitim situacijama potrebno je promatrati i bilježiti: „djetetove načine izražavanja i zadovoljavanja osnovnih potreba, razinu djetetove dobrobiti u različitim odnosima, obilježja djetetove uključenosti u različite aktivnosti te djetetove reakcije na odgojiteljeve poticaje i usmjeravanja, obilježja djetetova razvoja po područjima razvoja“ (Milanović i sur., 2014, str. 112 – 113). „Razgovor treba biti iskren i jasan, razmjena informacija otvorena i dvosmjerna, bez etiketiranja i okrivljavanja. Govoriti treba smireno (sigurnim glasom) i kontrolirati način izražavanja vlastitih osjećaja. Roditelja treba slušati aktivno, čuti ga, koristiti se jezikom čiste komunikacije“ (Milanović i

sur., 2014, str. 116). Individualnim razgovorima s roditeljima razmjenjuju se informacije o djetetovim odnosima u vrtiću i obitelji, „o obilježjima njegova razvoja, o obilježjima njegove igre i uključenosti u različite aktivnosti, o njegovim reakcijama na različite načine organizacije rada i usmjeravanja“ (Milanović i sur., 2014, str. 117). Važno je tijekom razgovora ne zalaziti u obiteljsku intimu, niti dovoditi u pitanje obiteljski sustav vrijednosti koje obitelj njeguje. Tijekom razgovora važno je oslanjati se na znanstvene činjenice i stručna znanja te iskustva proizašla iz prakse. Empatičnim stavom, smireno i s razumijevanjem roditeljima treba dati do znanja da nisu sami, a njihove povratne informacije potrebno je uvažiti i usvojiti. Uočene pogreške ne bi trebalo osuđivati, nego tražiti pozitivno i u njima.

5. ISTRAŽIVAČKI RAD

5. 1. Ciljevi i problemi istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi potrebe i probleme odgojitelja koji rade s djecom s teškoćama u razvoju, a vezano za partnerstvo s roditeljima te potrebe i probleme roditelja djece s teškoćama u razvoju u ranoj i predškolskoj dobi, a vezano za podršku i suradnju s odgojiteljima u vrtiću. Prvotno istraživanje zamišljeno je kao oslušivanje potreba i odgojitelja i roditelja te su za te potrebe kreirane dvije vrste anketnih upitnika – jedan za odgojitelje, drugi za roditelje djece s teškoćama u razvoju. Budući da je, zbog osjetljivosti same teme, teško bilo osigurati značajan broj ispitanika (nije prikupljen niti jedan odgovor roditelja), anketni upitnik za roditelje ne može ponuditi značajne rezultate za obradu podataka, stoga se takvi, nažalost, ne mogu uzeti u obzir.

5. 2. Metodologija istraživanja

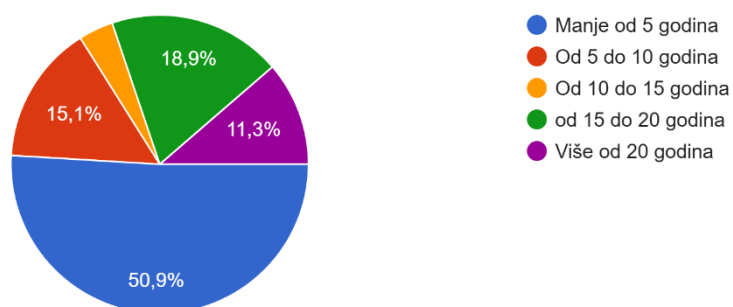
U istraživanju su sudjelovala 53 ispitanika, odnosno odgojitelja/ice s područja Republike Hrvatske. Podatci su prikupljeni anketnim upitnikom u lipnju 2024. godine. Anketa je izrađena pomoću Google Forms alata. Ispitanici su anonimno pristupili mrežnome rješavanju putem e-maila i Facebook društvene grupe „Odgojitelji i odgojitelji pripravnici“. Anketni upitnik za odgojitelje sastoji se od dvanaest pitanja zatvorenoga i četiri pitanja otvorenoga tipa. Prikupljeni odgovori na pitanja u anketnome upitniku analizirani su i obrađeni te su dobiveni rezultati na temelju kojih su se utvrdila mišljenja ispitanika, odnosno stavovi i iskustva o pojavama, situacijama i određenim problemima vezanima za rad s djecom s teškoćama u razvoju. U nastavku su prikazani rezultati istraživanja.

5. 3. Rezultati istraživanja i pripadajuća objašnjenja

U nastavku rada detaljno će biti analizirani i prikazani rezultati istraživanja za svako anketno pitanje.

Grafikon 1

Koliko dugo radite kao odgojitelj/ica?
53 odgovora

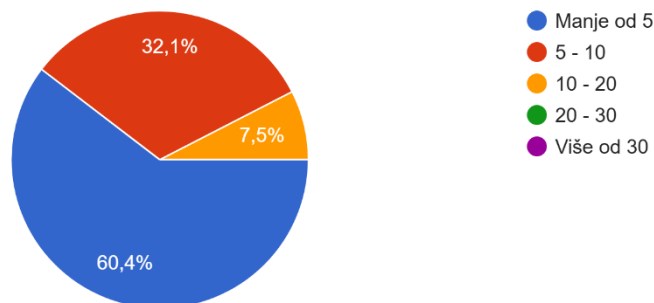

Prema podacima zastupljenim u Grafikonu 1 otprilike polovina odgojitelja ima manje od 5 godina radnoga staža u struci (27; 51%). Zatim su najzastupljeniji odgojitelji koji imaju od 15 do 20 godina radnoga staža (10; 19%), od 5 do 10 godina (8; 15%), više od 20 godina (6; 11%) te je najmanje onih koji imaju od 10 do 15 godina radnoga staža (2; 4%).

Grafikon 2

S koliko djece s teškoćama u razvoju ste imali prilike raditi?

53 odgovora

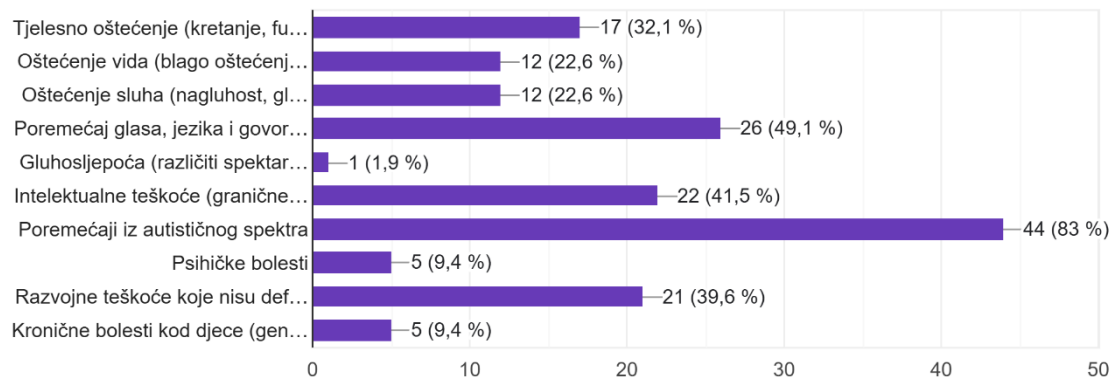

Iz Grafikona 2 razvidno je da je najviše ispitanika u svojim vrtičkim skupinama tijekom radnoga vijeka imalo manje od 5 djece s teškoćama u razvoju (32; 60%), od 5 do 10 djece s teškoćama u svojim je skupinama imala trećina ispitanika (17; 32%), od 10 do 20 djece u svojim je skupinama imalo samo četvero ispitanika (8%). Niti jedan ispitanik nije tijekom svoga radnoga vijeka imao prilike raditi s više od 20-ero djece s teškoćama u razvoju.

Grafikon 3

Koje vrste teškoća u razvoju su prisutne kod djece s kojom radite?

53 odgovora

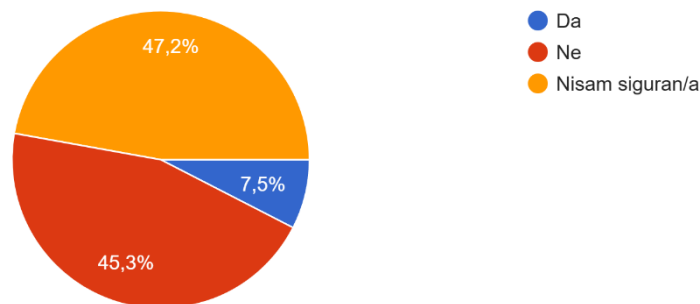

Grafikon 3 prikazuje vrste teškoća u razvoju prisutne kod djece s kojom su ispitanici imali prilike raditi. Najviše ispitanika radilo je s djecom koja imaju poremećaj iz spektra autizma (44; 83%). Uz poremećaj iz spektra autizma česti su i poremećaji glasa, jezika i govora (26; 49%), zatim intelektualne teškoće – granične, lake, umjerene, teže i teške (22; 42%), razvojne teškoće koje nisu već definirane – blaža odstupanja, umjerena odstupanja, teže

ili višestruko razvojno odstupanje, teško razvojno odstupanje i pridruženo trajno oštećenje senzornih ili somatskih organa (21; 40%) i tjelesna oštećenja koja se odnose na kretanje, funkcije ruku i šaka, slabost ekstremiteta, funkciju kralježnice te nasljedne kongenitalne, stečene neurološke poremećaje (17; 32%).

Grafikon 4

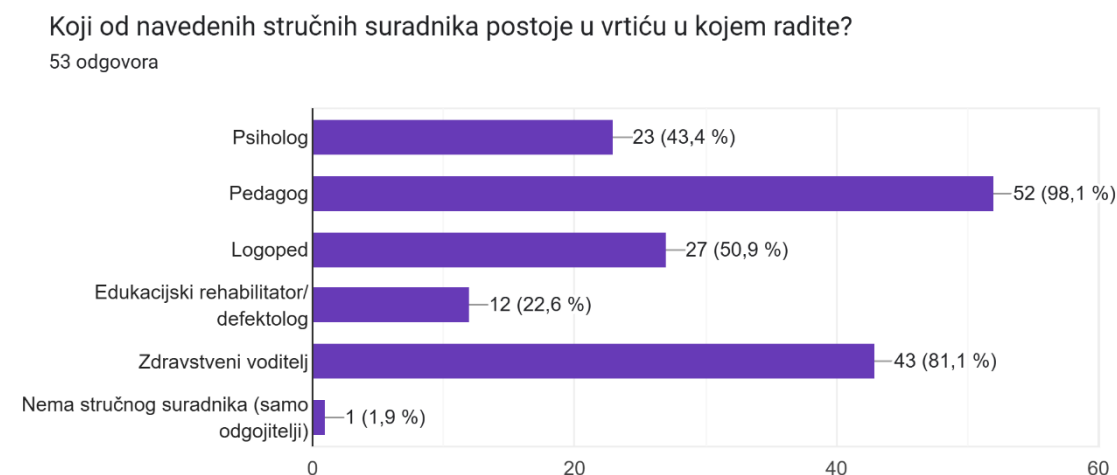
Smatrate li da imate dovoljno znanja i vještina za rad s djecom koja imaju teškoće u razvoju?
53 odgovora

Iz Grafikona 4 razvidna je nesigurnost ispitanika prilikom rada s djecom koja imaju teškoće u razvoju. Gotovo pola ispitanika smatra da nema dovoljno znanja i vještina za rad s djecom koja imaju teškoće u razvoju, a ostala polovina nisu sigurni u svoja znanja i vještine. Samo četiri ispitanika (8%) smatra da ima dovoljno znanja i vještina za rad s djecom koja imaju teškoće u razvoju. Rad s djetetom s teškoćama u razvoju zahtijeva individualizirani pristup te posebnu metodičku prilagodbu. Odgojitelj mora neprestano razvijati kompetencije kojima stvara pozitivno ozračje, a djetetu s posebnim potrebama osjećaj sigurnosti, prihvaćenosti i poštovanja (Zrilić, 2011). Neophodno je cjeloživotno učenje i dodatno profesionalno usavršavanje kako bi se stekle nove kompetencije i usavršile postojeće (Zrilić, 2011). Istraživanja koja su provela Loborec i Bouillet (2012) pokazala su da odgojitelji nisko procjenjuju vlastitu kompetentnost za rad s djecom koja imaju ADHD. Isto tako, Čorluka (2017) je u svojem radu utvrdila neodlučnost odgojitelja u procjeni svoje kompetentnosti, a to je istraživanje pokazalo da se mlađi odgojitelji i oni s dodatnim stručnim usavršavanjem smatraju kompetentnijima za rad s djecom s teškoćama u razvoju. Suvremena istraživanja (Epstein i Sanders, 2006, Warren, Nofle, Ganley i Quintanar, 2011, De Bruïne i sur., 2014, Bjürk i Browne-Ferrigno, 2016, Hindin i Mueller, 2016) prema Višnjić Jevtić (2018) ističu važnost odgojiteljske kompetencije za partnerski odnos s roditeljima. Kompetentni odgojitelj mora biti siguran u svoja znanja i vještine za rad s djecom s teškoćama u razvoju. Što je

odgojitelj kompetentniji, za pretpostaviti je da će i suradnja s roditeljima djece s teškoćama u razvoju biti bolja.

Grafikon 5

Iz Grafikona 5 razvidno je da u gotovo svim ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja, u kojima ispitanici rade, postoji barem jedan profil stručnih suradnika, a u 98% slučajeva riječ je o pedagogu, u 81% slučajeva to je zdravstveni voditelj, 51% logoped te u 43% slučajeva riječ je o psihologu. Najmanje je edukacijskih rehabilitatora, odnosno defektologa, samo 12 ispitanika (23%) navodi da u njihovoj ustanovi ranoga i predškolskoga odgoja postoji stručni suradnik defektolog. Jedan ispitanik navodi da u vrtiću u kojemu radi nema stručnih suradnika. Budući da je stručni suradnik stručna osoba koja „pruža pomoć djeci i odgojiteljima u odgojno-obrazovnom radu i koja pridonosi razvoju i unapređenju djelatnosti predškolskog odgoja“¹ može se pretpostaviti da većina ispitanika ima podršku barem jednog stručnoga suradnika. Međutim, iz sljedećega grafikona vidljivo je da ispitanici nisu izrazili veliko zadovoljstvo podrškom stručnih suradnika u radu s djecom koja imaju teškoće u razvoju.

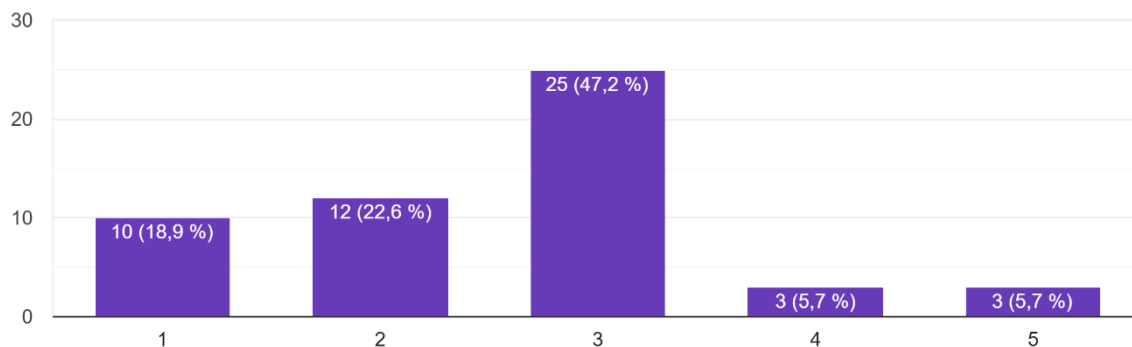
¹ Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (Narodne novine, br. 10/97. i 107/07.)

Grafikon 6

Koliko ste zadovoljni razinom podrške koju dobivate od stručnih suradnika u radu s djecom s teškoćama u razvoju?

53 odgovora

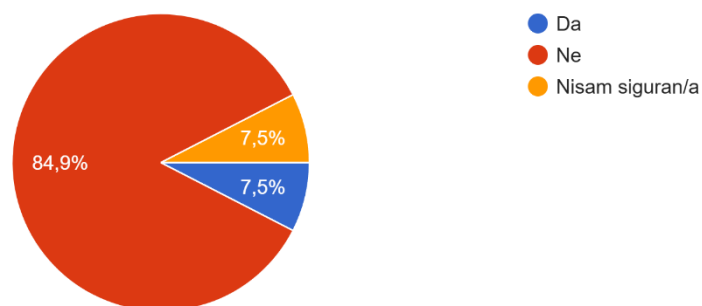

Grafikon 6 prikazuje zadovoljstvo ispitanika razinom podrške koju dobivaju od stručnih suradnika u radu s djecom s teškoćama u razvoju. Gotovo polovina ispitanika nije se jasno izjasnila o zadovoljstvu razinom podrške, dakle 47% ispitanika nije ni zadovoljno, ali ni nezadovoljno. Zabrinjava podatak da je gotovo 41% ispitanika nezadovoljno razinom podrške koju dobiva od stručnih suradnika u radu s djecom s teškoćama u razvoju. Najmanje je zadovoljnih ispitanika (11%). Od iznimne je važnosti izgradnja partnerskih odnosa i suradnje sa svim stručnim suradnicima, a ponajviše s pedagogom jer je on „koordinatorski tim za opservaciju, stručnu pomoć i podršku“ (Zrilić, 2011, str. 21).

Grafikon 7

Smatrate li da su resursi i programi koji su vam dostupni dovoljni za rad s djecom s teškoćama u razvoju?

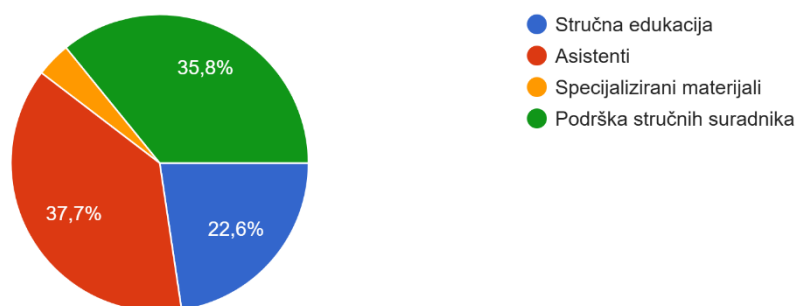
53 odgovora

Infrastruktura i opremljenost same rane i predškolske ustanove treba biti prilagođena interesima i razvojnim sposobnostima sve djece, a pogotovo djece s teškoćama u razvoju. „Centri aktivnosti (centar za građenje, za dramske igre, za likovne aktivnosti, za igre pijeskom i vodom, za igre u vanjskom prostoru, za znanost, za stolno-manipulativne igre) bit su kvalitetnih programa i odgovaraju svoj djeci, uključujući i djecu s posebnim potrebama“ (Daniels, Stafford, 2003, str. 85). Iz Grafikona 7 vidljivo je da većina ispitanika (85%) smatra da resursi i dostupni programi nisu dovoljni za rad s djecom s teškoćama u razvoju. Samo četiri ispitanika (8%) smatra da su takvi resursi i programi dovoljni za rad.

Grafikon 8

Koje vrste podrške smatrate najkorisnijima za rad s djecom s teškoćama u razvoju?
53 odgovora

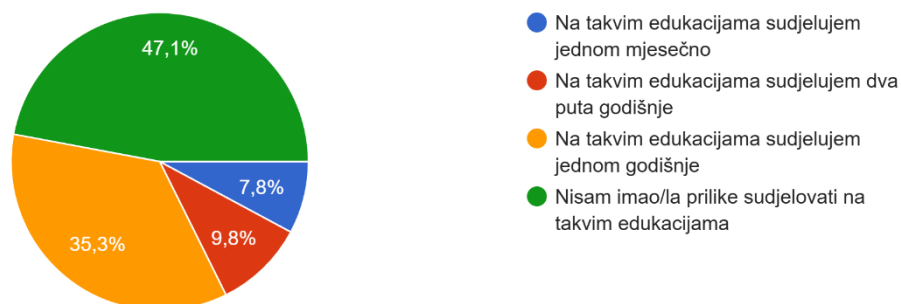

Grafikon 8 prikazuje vrste podrške koju ispitanici smatraju najkorisnijima. Za rad s djecom s teškoćama u razvoju ispitanici najviše korisnima smatraju pomoć asistenata (20; 38%) te podršku stručnih suradnika (19; 36%). Njih 23% najkorisnijima smatra stručne edukacije, a 4% ispitanika najkorisnijima smatra specijalizirane materijale poput stručne literature i priručnika edukacijskih rehabilitatora, radnih materijala za poticanje dječjeg jezičnoga razvoja te kinezioloških programa za razvoj djece s teškoćama u razvoju.

Grafikon 9

Jeste li imali priliku sudjelovati na edukacijama ili radionicama vezanim za rad s djecom s teškoćama u razvoju?

51 odgovor

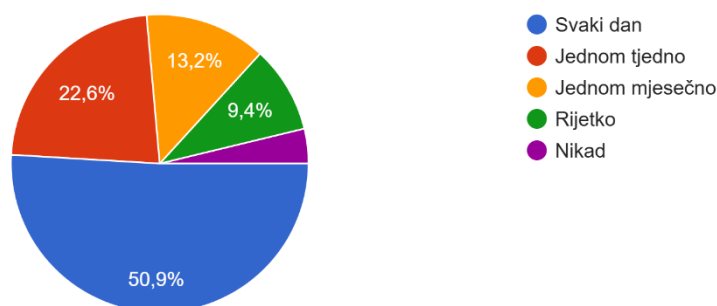

Grafikon 9 prikazuje koliko ispitanika učestalo sudjeluje na edukacijama ili radionicama vezanim za rad s djecom s teškoćama u razvoju. Gotovo pola ispitanika (47%) nije imalo prilike sudjelovati na takvim edukacijama. Malo više od trećine ispitanika sudjeluje na takvim edukacijama jednom godišnje; 10% ispitanika pohađa edukacije dva puta godišnje, a samo njih 9% jednom mjesečno. Budući da 51% ispitanika ima manje od pet godina radnoga staža, a gotovo polovina ispitanika nije sudjelovala na stručnim usavršavanjima, može se pretpostaviti da su anketnome istraživanju uglavnom pristupili odgojitelji početnici.

Grafikon 10

Koliko često komunicirate s roditeljem djeteta s teškoćama u razvoju o njegovim potrebama i napretku?

53 odgovora

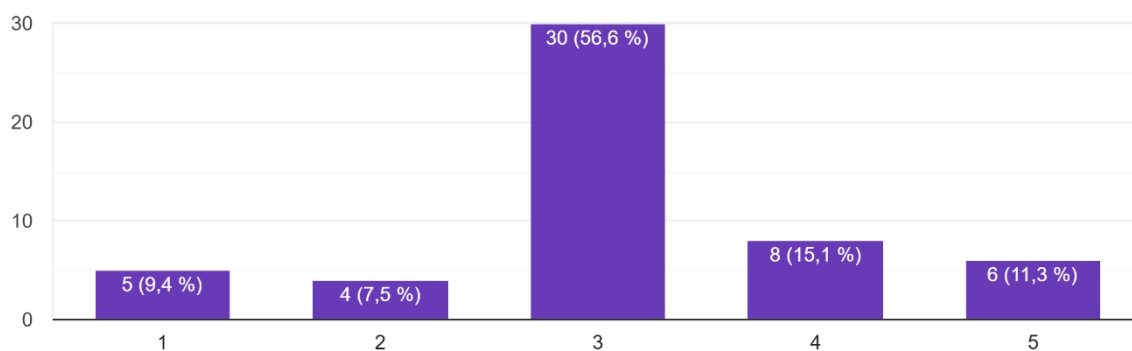
Grafikon 10 prikazuje učestalost komunikacije između odgojitelja i roditelja djeteta s teškoćama u razvoju. Polovina ispitanih odgojitelja (27; 51%) o djetetovome napretku i

njegovim potrebama s roditeljima komunicira svaki dan. Dvanaest ispitanika (23%) s roditeljem komunicira jednom tjedno, 13% odgojitelja jednom mjesečno. Pet ispitanika (9%) rijetko komunicira s roditeljima, a dvoje ispitanika (4%) uopće ne komunicira s roditeljima. Zabrinjava činjenica da dvoje odgojitelja uopće ne komunicira s roditeljem djeteta koje ima teškoće u razvoju. Postavlja se pitanje jesu li ti odgojitelji dovoljno stručni ili se problem nazire u nemarnosti roditelja i nepovjerenju u stručnost odgojitelja. Neki autori poput Miretzky (2004) te Kultti i Pramling Samuelsson (2016) prema Višnjić Jevtić (2018) spominju roditeljske zapreke koje otežavaju ili onemogućavaju suradnju s odgojiteljem. Kao jednu od najčešćih zapreka navode roditeljsku nesigurnost u njihovoj ulozi u okviru ustanova odgoja i obrazovanja. Budući da roditelji nisu sigurni imaju li sposobnosti i znanja kojima mogu unaprijediti suradnju, radije biraju nesudjelovanje. Također, odgojitelji imaju teškoće u komunikaciji s roditeljima koji imaju niži ili viši društveni i ekonomski status. „Doživljaj nadmoći jedna je od zapreka suradnji koja se, jednako kao i na odgojitelje, odnosi i na roditelje“ (Višnjić Jevtić, 2018, str. 88).

Grafikon 11

Koliko ste zadovoljni kvalitetom komunikacije s roditeljima djece s teškoćama u razvoju?

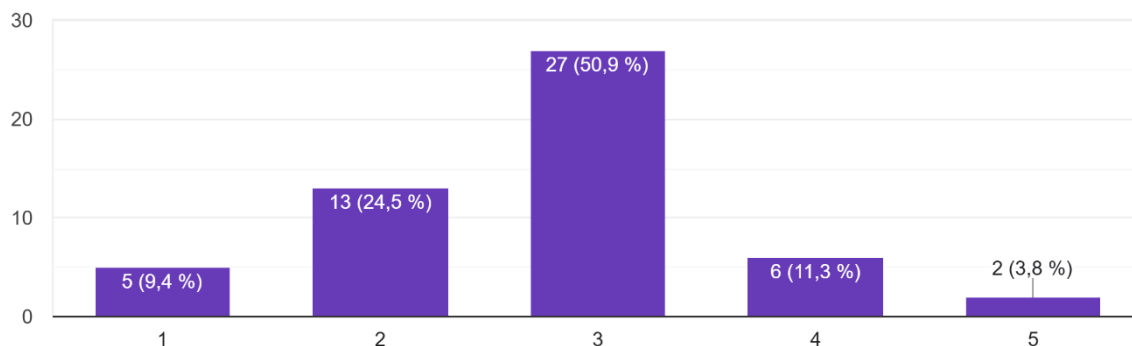
53 odgovora

Iz Grafikona 11 razvidno je da je više od polovine ispitanika (57%) odabralo srednju vrijednost tj. nije u potpunosti nezadovoljno, ali nije ni zadovoljno kvalitetom komunikacije s roditeljima djece s teškoćama u razvoju. Njih 17% izjasnilo se nezadovoljnima, dok je njih 26% zadovoljno kvalitetom komunikacije s roditeljima djece s teškoćama u razvoju.

Grafikon 12

Kako ocjenjujete spremnost roditelja da saslušaju i uvažavaju Vaše sugestije i primjedbe?
53 odgovora

Grafikon 12 prikazuje spremnost roditelja na uvažavanje odgojiteljevih sugestija i primjedbi. Polovina ispitanika ne može zauzeti jasan stav. Gotovo 34% ispitanika izražava nezadovoljstvo i smatra da je suradnja s roditeljima otežana jer roditelji nisu spremni saslušati i uvažiti njihove sugestije i primjedbe. Samo je 15% ispitanika zadovoljno suradnjom s roditeljima i smatraju da su roditelji spremni uvažiti i saslušati sugestije i primjedbe.

Rezultati koji slijede odnose se na pitanja otvorenoga tipa. Najviše ispitanika kao najveći problem vezan za suradnju s roditeljima djeteta s teškoćama u razvoju navodi roditeljevo neprihvatanje realnoga stanja. Roditelji često negiraju postojanje problema te odbijaju sugestije, savjete i prijedloge. Potrebno je puno vremena da roditelji osvijeste postojanje problema i počnu surađivati s odgojiteljima. Na pitanje „S kojim se problemima najčešće susrećete vezano za suradnju s roditeljima?“ ispitanici su naveli i sljedeće probleme: otežana, loša komunikacija ili manjak komunikacije o djetetovom stanju, nedostatak vremena za komunikaciju, nepovjerenje, neiskrenost, nerealna očekivanja, nepovjerenje roditelja prema odgojiteljima, roditelji ne doživljavaju odgojitelja dovoljno kompetentnima, često prešućuju bitne podatke koje utječu na rad s djetetom, razlike u odgojnim metodama, neprimjenjivanje savjeta kod kuće, nezainteresiranost roditelja, neuvažavanje, izbjegavanje odgovornosti te odsutnost potpore stručne službe u radu s roditeljima djece s teškoćama u razvoju. Najviše ispitanika bi kao poboljšanje u vrtiću za bolje uključivanje i podršku djece s teškoćama u razvoju voljelo: imati veću podršku stručnih suradnika i asistenata, uvesti trećega odgojitelja u rad skupine, češće sudjelovati u edukacijama i stručnim radionicama kako bi stekli bolje kompetencije za rad s djecom koja imaju teškoće u razvoju te smanjilo broj djece

u odgojnim skupinama zbog kvalitete rada. Odgojitelji žele osiguravanje dodatnih sredstava i financijske podrške za provođenje stručnih programa, uključivanje djece s teškoćama u sve aktivnosti poput priredbi i sl., više materijala prilagođenoga djeci s teškoćama u razvoju, više interdisciplinarnе suradnje s institucijama (Suvag, Centar za socijalnu skrb), skupine s manjim brojem djece, stručni tim sastavljen od psihologa, edukacijskoga rehabilitatora i logopeda, pomoć u opremanju prostora i prilagodbu infrastrukture za djecu s teškoćama u razvoju. Odgojitelji navode sugestije i komentare za bolje uključivanje i podršku djece s teškoćama u razvoju (Prilog 2). Kao dodatnu vrstu podrške koja nedostaje u vrtiću u kojemu rade, ispitanici najviše navode nedostatak kompetentnih asistenata, logopeda, psihologa, edukacijskoga rehabilitatora i radnih terapeuta, zatim navode nedostatak edukacija, radionica i adekvatnih materijala. Samo 5 ispitanika (3%) nema izraženu potrebu za dodatnom vrstom podrške u vrtiću u kojemu rade. Završno je pitanje u anketnome upitniku ponudilo mogućnost odgojiteljima da izraze svoje mišljenje o onome što smatraju da je važno napomenuti. Većina mišljenja i stavova ispitanika izražava nezadovoljstvo uvjetima rada u vrtiću, ističući prevelik broj djece po skupinama te izostanak podrške od strane stručnoga tima (logoped, psiholog, edukacijski rehabilitator), mala primanja u odnosu na odgovornost posla, nerazumijevanje struke od strane zakonodavnih organa, nepoštivanje pedagoških standarda, problem inkluzije djece s teškoćama u razvoju. Iz istraživanja koje je provela Lončarić (2016) razvidno je nezadovoljstvo odgojitelja kvalitetom osposobljavanja za inkluzivan rad, prevelike odgojno-obrazovne skupine, nedostatak osobnih pomagača te izostanak podrške stručnih suradnika. Isto tako Miloš i Vrbić (2015) kao najveću prepreku ostvarivanju inkluzije navodi prevelik broj djece u skupini. Uzmemo li u obzir da su spomenuta istraživanja provedena prije devet godina, može se zaključiti da su problemi s kojima se suočavaju odgojitelji ostali isti.

ZAKLJUČAK

Partnerstvo odgojitelja i roditelja podrazumijeva suradnju između roditelja i odgojitelja koja ima za cilj dobrobit djeteta. Osnovni preduvjeti za kvalitetnu suradnju s roditeljima djeteta s teškoćama podrazumijevaju: uočavanje djetetovih sposobnosti, vještina te specifičnih teškoća; stručnu kompetentnost; zadovoljavajuću komunikacijsku vještinu; spremnost na timski rad; motiviranost i pozitivan stav prema inkluziji djece s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovni proces. Suradnja s roditeljima je složen, dvosmjernan i višekratan proces. Kako bi suradnja bila što uspješnija, potrebno je pravodobno definiranje uloga i dijeljenje odgovornosti u procesu odgoja i obrazovanja između odgojitelja, roditelja i djeteta. Kvalitetnoj suradnji pridonosi profesionalna kompetencija odgojitelja, njihov odnos s djecom i uspješnost u obavljanju posla. Za postizanje tih ciljeva potrebno je cjeloživotno učenje i obrazovanje odgojitelja te podrška stručnih suradnika i službi. Istraživanje pokazuje da se 50% ispitanika osjeća nedostatno ili nikako osposobljenima za rad s djecom s teškoćama u razvoju te gotovo polovina ispitanika (47%) nije imala prilike sudjelovati na edukacijama ili radionicama vezanima za rad s djecom s teškoćama u razvoju. Međutim, polovina ispitanih odgojitelja ima manje od pet godina radnoga staža u struci. Iako se povećavanjem godina radnoga staža, povećava i iskustvo te spremnost odgojitelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju, od značajne je važnosti tijekom studija i studentske prakse imati veći broj kolegiija koji će pripremati studente za rad s djecom s teškoćama u razvoju, a tijekom radnoga vijeka potrebno je osigurati dovoljan broj kvalitetnih seminara i radionica kako bi se te vještine još više usavršile. Zabrinjava podatak da je gotovo 41% ispitanika nezadovoljno razinom podrške koju dobiva od stručnih suradnika u radu s djecom s teškoćama u razvoju. Zadovoljnih ispitanika je samo 11%. Suradnja s roditeljima treba sadržavati elemente savjetovanja pomoću kojih roditelju pomazemo da ostvari svoje ciljeve ili da općenito djelotvornije funkcionira. Boljem partnerstvu s roditeljima, osim suradnje s konkretnim odgojiteljem, pridonijet će i suradnička kultura ustanove kao cjeline. Gotovo svi ispitanici rade u odgojno-obrazovnoj ustanovi koja ima barem jednog stručnoga suradnika, a u 98% slučajeva riječ je o pedagogu. Najmanje je edukacijskih rehabilitatora, odnosno defektologa. Međutim, za kvalitetnu suradnju važna je podrška svih stručnih suradnika koji mogu pridonijeti dobrobiti djeteta (psiholozi, socijalni pedagozi, socijalni radnici, pedagozi, rehabilitatori). Većina ispitanika (85%) smatra da resursi i dostupni programi nisu dovoljni za rad s djecom s teškoćama u razvoju. Polovina ispitanih odgojitelja, o djetetovom napretku i njegovim potrebama, s roditeljima komunicira svaki dan. S obzirom na broj djece po skupinama i ta se brojka čini

velikom. Svakako bi trebalo smanjiti broj djece po skupinama te zaposliti više asistenata, ali i dodatnih odgojitelja kako bi rad s djecom koja imaju teškoće u razvoju, ali i s djecom urednoga razvoja, bio što produktivniji i kvalitetniji. Gotovo 26% ispitanika zadovoljno je kvalitetom komunikacije s roditeljima djece s teškoćama u razvoju. 34% ispitanika smatra da je suradnja s roditeljima otežana jer roditelji nisu spremni saslušati i uvažiti njihove sugestije i primjedbe. Nužan preduvjet za uspješnu suradnju roditelja i odgojitelja jest razumijevanje složenosti psihosocijalnih procesa kojima su roditelji djece s teškoćama u razvoju suočeni. Poticanje obitelji na boravak u grupi važno je zbog razvijanja osjećaja pripadnosti i jačanja povjerenja u sve članove stručnoga tima u predškolskoj ustanovi. Važno je aktivno slušati roditelje djece s teškoćama u razvoju, dogovarati redovite individualne konzultacije s roditeljima o napretku djece, odnositi se prema roditeljima s poštovanjem i povjerenjem kako bi se oni osjetili kao partneri u odgojnome procesu. Djetetova poteškoća ne smije obeshrabriti odgojitelja u njegovome nastojanju da iz djeteta izvuče maksimum njegovih društvenih, emocionalnih i fizičkih sposobnosti. Ako se odgojitelj osjeća nesigurno i nedovoljno kompetentno za rad s djetetom s teškoćama, suradnja s roditeljima također će kod odgojitelja poticati osjećaj nesigurnosti i nezadovoljstva. Samo stručan i educiran odgojitelj može ostvariti kvalitetnu suradnju s roditeljem djeteta s teškoćama.

LITERATURA

1. Allen K. E., Schwartz I. S. (2000). *The Exceptional Child: Inclusion in Early Childhood Education*. New York, Delmar Cengage Learning.
2. Ayres, Jean A. (2002). *Dijete i senzorna integracija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
3. Bouillet, D. (2010). *Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Brajša, P. (2000). *Umijeće razgovora*. Pula: C. A. S. H.
5. Brajša, P., Brajša-Žganec, A., Slunjski, E. (1999). *Tajna uspješnog roditelja i odgojitelja: priručnik za rad na sebi namijenjen roditeljima, odgojiteljima, učiteljima i svima koji žele unaprijediti svoj odnos s djecom*. Pula: C. A. S. H.
6. Čorluka, J., (2017). *Stavovi odgojitelja predškolskih ustanova prema odgojno-obrazovnom uključivanju djece s posebnim potrebama*. (Diplomski rad). Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
7. Daniels, Ellen R., Stafford, K. (2003). *Kurikulum za inkluziju: razvojno primjereni program za rad s djecom s posebnim potrebama*. Zagreb: Udruga roditelja Korak po korak za promicanje kvalitete življenja djece i obitelji.
8. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (Narodne novine, br. 10/97. i 107/07.) [Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe \(nn.hr\)](http://www.nn.hr)
9. Glascoe, F. P. (2002). *Suradnja s roditeljima: upotreba roditeljske procjene dječjeg razvojnog statusa – PEDS u otkrivanju razvojnih problema ponašanja te bavljenju tim problemima*. Naklada Slap.
10. Gluščić, J., Pustaj, M. (2008). *Roditelj, dijete, odgojitelj; priručnik za roditelje i odgojitelje*. Jastrebarsko: vlastita naklada – Jasenka Gluščić.
11. Greenspan, Stanley I., Wieder, S., Simons, R. (2003). *Razvoj djeteta*. Lekenik Ostvarenje.
12. Kiš-Glavaš, L., Fulgosi-Masnjak, R. (2003). *Do prihvaćanja zajedno: integracija djece s posebnim potrebama: priručnik za učitelje*. Zagreb: Hrvatska udruga za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama – IDEM.
13. Kostelnik, Marjorie J., Onaga, E., Rhode, B., Whiren, A. (2004). *Djeca s posebnim potrebama: priručnik za odgajatelje, učitelje i roditelje*. Zagreb: Educa.
14. Kovpak, D., Kamenukin, A. (2013). *Na krivoga ste se namjerali!* Zagreb: Planet Zoe d.o.o.

15. Loborec, M. i Bouillet, D. (2012). Istraživanje procjena odgojitelja o mogućnosti inkluzije djece s ADHD-om u redovni program dječjih vrtića. *Napredak*, 153(1), 21 – 38. [Istraživanje procjena odgojitelja o mogućnosti inkluzije djece s ADHD-om u redovni program dječjih vrtića \(srce.hr\)](#)
16. Lončarić, M. (2016). *Procjena kvalitete inkluzije iz perspektive odgojitelja predškolske djece Osječko baranjske županije*. (Diplomski rad). Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
17. Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element.
18. Milanović, M., Bašić, J., Dragojević, Z., Gabelica Šupljika, M., Jaman Čuveljak, K., Jukić Lušić, I., Modrić, N., Pleša, A., Profaca, B., Rajković, L., Starc, B., Šaravanja, A., Šarić, Lj., Žižak, A. (2014). *Pomozimo im rasti*. Zagreb: Golden Marketing.
19. Miloš, I. i Vrbić, V. (2015). Stavovi odgajatelja prema inkluziji. *Dijete, vrtić, obitelj*, 20 (77/78), 60 – 63 [250763 \(srce.hr\)](#)
20. Pospiš, M. (2005). *Projekt usmjeren djeci s poteškoćama u razvoju. Priručnik savjetovaništa roditelja djece s teškoćama u razvoju*. Hrvatski savez udruga cerebralne i dječje paralize, Zagreb.
21. Rogulj, E. (2018). *Komunikacijske kompetencije odgojitelja*. U: Višnjić Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. *Izazovi suradnje; razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Zagreb: Alfa.
22. Sekulić-Majurec, A. (1988). *Djeca s teškoćama u razvoju u vrtiću i školi*. Zagreb: Školska knjiga.
23. Visković, I. (2018). *Kultura zajednica u kojoj odrasta dijete rane i predškolske dobi*. U: Višnjić Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. *Izazovi suradnje; razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Zagreb: Alfa.
24. Višnjić Jevtić, A. (2018). *Suradnički odnosi odgojitelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja*. U: Višnjić Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. *Izazovi suradnje; razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Zagreb: Alfa.
25. Winkel, R. (1996). *Djeca koju je teško odgajati*. Zagreb: Educa.
26. Zrilić, S. (2011). *Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole*. Zadar: Sveučilište u Zadru.

Prilog

Prilog 1. Anketa „Partnerstvo odgojitelja i roditelja djece s teškoćama u razvoju“

Poštovane odgojiteljice i poštovani odgojitelji, studentica sam Učiteljskoga fakulteta, smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje te za potrebe izrade završnoga rada provodim anketu. Cilj istraživanja je utvrditi potrebe i probleme odgojitelja, a vezano za podršku i suradnju s roditeljima djece s teškoćama u razvoju. Anketa je namijenjena odgojiteljima koji u skupini imaju (ili su nekad imali) djecu s teškoćama u razvoju. Za ispunjavanje ankete potrebno je odvojiti 5 – 10 minuta vremena. Sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno i potpuno anonimno.

Unaprijed zahvaljujem!

1. Koliko dugo radite kao odgojitelj/ica?

- a) Manje od 5 godina
- b) Od 5 do 10 godina
- c) Od 10 do 15 godina
- d) Od 15 do 20 godina
- e) Više od 20 godina

2. S koliko djece s teškoćama u razvoju ste imali prilike raditi?

- a) Manje od 5
- b) 5 – 10
- c) 10 – 20
- d) 20 – 30
- e) Više od 30

3. Koje vrste teškoća u razvoju su prisutne kod djece s kojom radite?

- a) Tjelesno oštećenje (kretanje, funkcije ruku i šaka, slabost ekstremiteta, funkcija kralježnice, nasljedni kongenitalni, stečeni neurološki poremećaji)

- b) Oštećenje vida (blago oštećenje, slabovidnost, sljepoća)
- c) Oštećenje sluha (naglušost, gluhoća)
- d) Poremećaj glasa, jezika i govora (poteškoće i oštećenja u govoru, glasu, jeziku, čitanju ili pisanju, afazija, disfazija, dizartrija)
- e) Gluhosljepoća (različiti spektar kombinacija intenziteta gluhosljepoće, gluhoće i slabovidnosti, sljepoće i naglušosti te naglušost i slabovidnost)
- f) Intelektualne teškoće (granične, lake, umjerene, teže i teške)
- g) Poremećaji iz autističnog spektra
- h) Psihičke bolesti
- i) Razvojne teškoće koje nisu definirane (blaža odstupanja, umjerena odstupanja, teže ili višestruko razvojno odstupanje, teško razvojno odstupanje i pridruženo trajno oštećenje senzornih ili somatskih organa)
- j) Kronične bolesti kod djece (genetske, rijetke, terminalna stanja)

4. Smatrate li da imate dovoljno znanja i vještine za rad s djecom koja imaju teškoće u razvoju?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/a

5. Koji od navedenih stručnih suradnika postoje u vrtiću u kojem radite?

- a) Psiholog
- b) Pedagog
- c) Logoped
- d) Edukacijski rehabilitator/defektolog
- e) Zdravstveni voditelj
- f) Nema stručnog suradnika (samo odgojitelji)

6. Koliko ste zadovoljni razinom podrške koju dobivate od stručnih suradnika u radu s djecom s teškoćama u razvoju?

1 – vrlo nezadovoljan/na

- 2 – nezadovoljan/na
- 3 – niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na
- 4 – zadovoljan/na
- 5 – vrlo zadovoljan/a

7. Smatrate li da su resursi i programi koji su vam dostupni dovoljni za rad s djecom s teškoćama u razvoju?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/a

8. Koje vrste podrške smatrate najkorisnijima za rad s djecom s teškoćama u razvoju?

- a) Stručna edukacija
- b) Asistenti
- c) Specijalizirani materijali
- d) Podrška stručnih suradnika

9. Jeste li imali priliku sudjelovati na edukacijama ili radionicama vezanim za rad s djecom s teškoćama u razvoju?

- a) Na takvim edukacijama sudjelujem jednom mjesečno
- b) Na takvim edukacijama sudjelujem dva puta godišnje
- c) Na takvim edukacijama sudjelujem jednom godišnje
- d) Nisam imao/la prilike sudjelovati na takvim edukacijama

10. Koliko često komunicirate s roditeljem djeteta s teškoćama u razvoju o njegovim potrebama i napretku?

- a) Svaki dan
- b) Jednom tjedno
- c) Jednom mjesečno
- d) Rijetko
- e) Nikada

11. Koliko ste zadovoljni kvalitetom komunikacije s roditeljima djece s teškoćama u razvoju?

1 – vrlo nezadovoljan/na

2 – nezadovoljan/na

3 – niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na

4 – zadovoljan/na

5 – vrlo zadovoljan/a

12. Kako ocjenjujete spremnost roditelja da saslušaju i uvažavaju Vaše sugestije i primjedbe?

1 – vrlo nezadovoljan/na

2 – nezadovoljan/na

3 – niti zadovoljan/na niti nezadovoljan/na

4 – zadovoljan/na

5 – vrlo zadovoljan/a

13. S kojim se problemima najčešće susrećete vezano za suradnju s roditeljima?

14. Koje promjene ili poboljšanja biste voljeli vidjeti u vrtiću za bolje uključivanje i podršku s djecom s teškoćama u razvoju?

15. Postoji li dodatne vrste podrške koju smatrate potrebnima, a trenutno nisu dostupne u vrtiću u kojem radite?

16. Što nije obuhvaćeno pitanjima u ovoj anketi, a smatrate da je važno ili biste voljeli spomenuti?

Prilog 2. Komentari ispitanika

Na pitanje „Koje promjene ili poboljšanja biste voljeli vidjeti u vrtiću za bolje uključivanje i podršku djece s teškoćama u razvoju?“ zabilježene su sljedeće sugestije i komentari:

Ispitanik 1: „Veće uključivanje stručne službe u svakodnevnom radu s tom djecom, ne samo na početku pedagoške godine; osiguranje adekvatnih materijala za djecu; poboljšanje suradnje s ostalim stručnjacima koje dijete posjećuje van vrtića.“

Ispitanik 2: „Veća zainteresiranost stručnog tima, u takvim situacijama sve spadne na odgojitelje koji baš i nemaju neku kompetenciju po tom pitanju.“

Ispitanik 3: „Voljela bih kad bi u kolektivu češće savjetovali jedni druge i evaluirali međusobni rad.“

Ispitanik 4: „S pojedinom djecom je teško raditi unutar grupe, a da netko nije s njima jedan na jedan, osim edukacije odgojitelja trebala bi postojati zakonska obaveza roditelja da isprati naš rad i trud, a ne da samo dijete prepuste nama. Nekad imam osjećaj da očekuju da vrtić obavi sve, a da oni ne ulože nikakav trud još na svaku sugestiju se uvrijede. Puno roditelja koji intenzivno rade sa svojom djecom nisu dobili priliku da njihovo dijete pohađa vrtić, zato bi te ugovore s roditeljima trebalo upotpuniti svako 3 mjeseca. Da se navede što oni trebaju provoditi doma kako bi djeca dobila najbolju podršku, ako ne sudjeluju roditelji onda raskinuti ugovor i primiti dijete s roditeljem koji želi nešto postići sa svojim djetetom. Nakon što shvate ozbiljno takve ugovore mislim da bi svi podržali rad jer žele da im djeca budu u vrtiću. Roditelji trebaju prihvatiti svoj dio odgovornosti.“

Ispitanik 5: „Odmah po detekciji da sa djetetom nešto nije kako treba imati individualno konzultacije sa roditeljima, ali od strane kompletnog stručnog tima i odgojitelje obavezno uključiti te napraviti individualni plan boravka djeteta u vrtiću sa jasno zadanim ciljevima u skladu sa realnim očekivanjima.“

Ispitanik 6: „Zauzimanje stava u pogledu broja djece u skupini tj. poštivanje DPS-a jer se na taj način odgojiteljice još i više mogu posvetiti djeci onoliko koliko savjest nalaže. Tako bi postigle još i višu razinu dobrobiti kako za dijete s teškoćama tako i za drugu djecu.“

Ispitanik 7: „Osobnog asistenta u svakoj grupi te za svako dijete koje ima poteškoće u razvoju.“

Ispitanik 8: „Ne bih išla uvijek na inkluzivnost baš svakog djeteta.“

Ispitanik 9: Veća podrška asistentima koji u najmanju ruku rade posao odgajatelja, a ne samo asistenta. Uključila bih puno više psihologa i pedagoga u rad s djecom s teškoćama.“

Ispitanik 10: „Posebni materijali ili čak prostorije u kojima bi u nekom trenu djeca s teškoćama mogli ispoljiti svoje podražaje, te više asistencije u skupini.“

Ispitanik 11: „Više sastanaka stručnih suradnika i odgojitelja, više komunikacije roditelja, odgojitelja i stručnih suradnika, edukacija roditelja.“